

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

---

Patterns of Conversation

South Asia in general, and India specifically, are regions with immense diversity in culture and language. Because of this conversations about medicine between doctors and patients takes different forms from one region to another. This is especially true when we look at urban, suburban and rural doctor-patient interactions. Added to these is the element of gender. Owing to the somewhat conservative worldview of gender interactions, even doctor-patients conversations might become colored by it. The clips in this section show variations of patterns of conversation in the practice of conventional medicine.

CONTRASTING AYURVEDA & CONVENTIONAL MEDICINE

Video URI: hdl.handle.net/2152/65805

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Questions	3
Urdu Transcription.....	4
Urdu Vocabulary	5
Urdu Questions	6

Hindi Transcription

आपका परिचय दें... आप कहां से हैं? आपका नाम क्या है और कहां से आये हैं?

मेरा नाम दीपांकुर जैन है और मैं मौजपुर, अभिमन्यू गली में रहता हूं... तो बाकी हम लोकल दिल्ली से ही हैं...

आप कार्य क्या करते हैं?

मैं एयरफोर्स, सुब्रतो पार्क में सेल्स ऑफिसर हूं, कैंटीन में... बाकी...

तो ये बतायें कि डॉक्टर साहब, ये, इनके पास कब से आ रहे हैं और ये...

मैं आज डॉक्टर साहब के पास फर्स्ट टाईम आया हूं लेकिन मैंने इनका बहुत नाम सुना है... एक मिस्टर धर्मेन्द्र जो हैं, धर्मेन्द्र घार्मा, जोकि पूर्व मंत्री भी रह चुके हैं बी.जे.पी. के, उन्होंने मेरे को बताया... एकचुअली में बहुत दिन से प्रॉब्लम थी मेरे पेट में... उसके कम्प्लेंट के चलते मैंने उनसे बातचीत करी तो उन्होंने मेरे को वैद्य साहब का एड्रेस दिया तो मैं यहां पर आया हूं, तो उन्होंने मेरे को बताया है कि आपके पेट में सूजन है, आपको थोड़े दिन दवाई खानी पड़ेगी... इनकी बातों से मेरे को लगता है कि मैं खुद से ठीक हो जाऊंगा... पहले भी मैं बहुत जगह से दवाई ले चुका हूं लेकिन मेरे को कोई असर नहीं पड़ा है, लेकिन अब मेरे को कुछ लग रहा है कि मैं ठीक हो जाऊंगा... मैं आज दवाई खा रहा हूं... जैसे इनकी बात है, इन्होंने बताया है क्लीयरली... बाकी, मैंने अल्ट्रासाउंड वगैरह करवाया था, उसमें मेरे को कुछ नहीं आया है, लेकिन डॉक्टर साहब कहते हैं कि सूजन है जोकि उसमें नहीं आ पाई है...

तो ये बतायें कि जो पहले जो आपने ईलाज किया...

जी...

वो किसका ईलाज किया? कौन सी पद्यति का ईलाज किया?

मैंने, जो वैसी मैडिकल स्टोर, या फिर डॉक्टरर्स जो होते हैं, ये नॉर्मली, जो ये, वी. स्वामी हो गये हैं, एण्ड, हमारे यहां पर हैं डॉक्टर नवीन, इनका लोकली ईलाज किया है जैसे... अपने जो भी डॉक्टर थे... और बाकी मेरा ई.एस.आई. कार्ड से भी मैंने ईलाज करवाया हुआ है लेकिन मेरे को ऐसा कोई फर्क नहीं पडा है...

आपको विश्वास है, आपको लगता है कि आपको आराम मिलेगा?

मेरे को लगता है, मेरे को विश्वास थोड़ा सा, मन में जागरूक हुआ है कि मेरे को ठीक करेंगे डॉक्टर साहब, मेरे लिये होम्योपैथी ईलाज से मैं ठीक हो पाऊंगा...

नहीं, इनका तो आयुर्वेदिक है?

आयुर्वेदिक है, सॉरी...

तो अब ये सवाल मैं आपसे फिर करूंगा कि पहले आप ऐलोपैथी के डॉक्टर से...

ऐलोपैथी... यस...

अब आप आयुर्वेदिक...

आयुर्वेदिक... यस...

तो ये जरा पूर्ण विस्तार तरीके से बतायें कि पहल आप किसके पास गये थे और अब आप किनके पास आये हैं?

मैं पहले बहुत सारे डॉक्टरों के पास जा चुका हूं और लोकल मैडिकल से भी खा चुका हूं दवाइयां, और बी.स्वामी हैं, जोकि यहां के माने हुये डॉक्टर हैं, हमारे यहां के, जमना पार के, उनके यहां पे भी जा चुका हूं और हमारे यहां पर डॉक्टर नवीन हैं... और भी बहुत डॉक्टर्स हैं, सबकी दवाई खा चुका हूं, लेकिन अब मेरे को आयुर्वेदिक के लिये कहा गया है कि आयुर्वेदिक खाओ तो ठीक हो जाओगे... एकचुअली में मेरे शरीर में बिल्कुल भी, कुछ खाता-पीता हूं वो लग नहीं पाता है... तो मेरे को कहा गया है कि डॉक्टर, इनके पास आयुर्वेदिक की खाओ तो ठीक हो सकते हो...

ये बतायें कि आपको घर में भी, जो दादी मां के नुस्खे होते हैं ना, किसी ने आपको वो भी खिलाये हैं क्या?
दादी मां के तो एकचुअली हमारे यहां पर ऐसा कुछ है नहीं कि दादी मां के नुस्खे हों... बाकी इतना इलाज कर भी नहीं पाते हैं कि नार्मली कर पाते हों, क्योंकि जॉब करते हैं तो टाईमिंग मिल नहीं पाती है...
धन्यवाद...

Hindi Vocabulary

Conversation, chat, chit chat	बातचीत
Will become well on their own	खुद से ठीक हो जाऊंगा
I take medicine from many places	बहुत जगह से दवाई ले चुका हूं
Is not affected	कोई असर नहीं पड़ा है
Conscious	जागरूक
Homeopathy	होम्योपैथी
I have taken all of the medicine	सबकी दवाई खा चुका हूं
My body doesn't digest what I eat	खाता-पीता हूं वो लग नहीं पाता है
Grandma's tips	दादी मां के नुस्खे

Hindi Questions

दीपांकुर जैन को क्या तकलीफ़ है?

- 1 भुख बहुत लगती है
- 2 बस मीठा खाने को मन करता है
- 3 खाया पिया लगता नहीं है
- 4 भूख नहीं लगती है

अब आयुर्वेद का इलाज क्यों करना चाहते हैं?

- 1 दूसरे डॉक्टरों को समझ नहीं आया कि क्या तकलीफ़ है
- 2 डॉक्टर उनके पेट का ऑपरेशन करना चाहते हैं
- 3 और सब ने सलाह दी कि आयुर्वेद से इसका इलाज हो जाएगा
- 4 दूसरे डॉक्टर बहुत दूर हैं

Urdu Transcription

اپنا پریچھے دیں۔۔۔ آپ کہاں سے ہیں؟ آپ کا نام کیا ہے اور کہاں سے آئے ہیں؟

میرا نام دیپانکر جین اور میں موجپور، آہمنیو گلی میں رہتا ہوں۔۔۔ تو باقی ہم لوکل دلی سے ہی ہیں۔۔۔

آپ کاریہ کیا کرتے ہیں؟

میں ایرفورس، سربتو پارک میں میلس آفسر ہوں، کینٹین میں۔۔۔ باقی۔۔۔

تو یہ بتائیں کہ ڈاکٹر صاحب، یہ، ان کے پاس کب سے آ رہے ہیں اور یہ۔۔۔

میں آج ڈاکٹر صاحب کے پاس فرسٹ ٹائم آیا ہوں لیکن میں نے ان کا بہت نام سنا ہے۔۔۔ ایک مسٹر دھرمیندر جو ہیں، دھرمیندر دیارما، جو کہ پورو منتری بھی رہ چکے ہیں بی۔جے۔ پی۔ کے، انہوں نے میرے کو بتایا۔۔۔ ایکچولی میں بہت دن سے پرالم بھی میرے پیٹ میں۔۔۔ اس کے کمپلینٹ کے چلتے میں نے ان سے بات چیت کری تو انہوں نے میرے کو ویدیہ صاحب کا آڈریس دیا تو میں یہاں پر آیا ہوں، تو انہوں نے میرے کو بتایا ہے کہ آپ کے پیٹ میں سوجن ہے، آپ کو تھوڑے دن دوائی کھانی پڑیگی۔۔۔ ان کی باتوں سے میرے کو لگتا ہے کہ میں خود س ٹھیک ہو جاؤنگا۔۔۔ پہلے بھی میں بہت جگہ سے دوائی لے چکا ہوں لیکن میرے کو کوئی اثر نہیں پڑا ہے، لیکن اب میرے کو کچھ لگ رہا ہے کہ میں تھیک ہو جاؤنگا۔۔۔ میں آپ دوائی کھا رہا ہوں۔۔۔ جیسے ان کی بات ہے، انہوں نے بتایا ہے کلیرلی۔۔۔ باقی، میں نے الٹراساؤنڈ وغیرہ کروایا تھا، اس میں میرے کو کچھ نہیں آیا ہے، لیکن ڈاکٹر صاحب کہتے ہیں کہ سوجن ہے جو کہ اس میں نہیں آ پائی ہے۔۔۔

تو یہ بتائیں کہ جو پہلے جو آپ نے علاج کیا۔۔۔

جی۔۔۔

وہ کس کا علاج کیا آپ نے؟ کون سی پدھتی کا علاج کیا؟

میں نے، جو ویسی میڈکل سٹور، یا پھر ڈاکٹرس جو ہوتے ہیں، یہ نارملی، جو یہ، وی۔ سوامی ہو گئیے ہیں، اینڈ، ہمارے یہاں پر ہیں ڈاکٹر نوید، ان کا لوکلی علاج کیا ہے وہیسی۔۔۔ اپنے جو بھی ڈاکٹر تھے۔۔۔ اور باقی میرا ای۔ ایس۔ آئی۔ کارڈ سے بھی میں نے علاج کروایا ہوا ہے لیکن میرے کو ایسا کوئی فرق نہیں پڑا ہے۔۔۔

آپ کو وشواس ہے، آپ کو لگتا ہے کہ آپ کو آرام ملیگا؟

میرے کو لگتا ہے، میرے کو وشواس تھوڑا سا، من میں جاگرک ہوا ہے کہ میرے کو ٹھیک کرینگے ڈاکٹر صاحب، میرے لئے ہومیوپیتھی علاج سے میں ٹھیک ہو پاؤنگا۔۔۔

نہیں، ان کا تو آیورویڈک ہے؟

آیورویڈک ہے، سوری۔۔۔

تو اب یہ سوال میں آپ سے پھر کرونگا کہ پہلے آپ ایلوپیتھی کے ڈاکٹر سے۔۔۔

ایلو پیتھے --- بیس ---

اب آپ آیورویڈک ---

آیورویڈک --- بیس ---

آپ مجھے ذرا پورن وستار طرح سے بتائیں کہ پہلے آپ کس کے پاس گئے تھے اور اب آپ کس کے پاس آئے ہیں؟

میں پہلے بہت سارے ڈاکٹروں کے پاس جا چکا ہوں لوکل میڈیکل سے بھی کھا چکا ہوں دوائیاں، اور بی۔ سوامی ہیں، جو کہ یہاں کے مانے ہوئے ڈاکٹر ہیں، ہمارے یہاں کے، جمنا پار کے، ان کے یہاں پہ بھی جا چکا ہوں اور ہمارے یہاں پر ڈاکٹر نوین ہیں۔ اور بھی بہت ڈاکٹرس ہیں، سب کی دوائی کھا چکا ہوں، لیکن اب میرے کو آیورویڈک کے لئے کہا گیا ہے کہ آیورویڈک کھاؤ تو ٹھیک ہو جاؤ گے۔۔۔ ایکچولی میں میرے شریر میں بالکل بھی، کچھ کھاتا پیتا ہوں وہ لگ نہیں پاتا ہے۔۔۔ تو میرے کو کہا گیا ہے کہ ڈاکٹر، ان ک پاس آیورویڈک کی کھاؤ تو ٹھیک ہو سکتے ہو۔۔۔

یہ بتائیں کہ آپ کو گھر میں بھی، جو دادی ماں کے نسخے ہوتے ہیں نا، کسی نے آپ کو وہ بھی کھلائے ہیں کیا؟

دادی میں کے تو ایکچولی ہمارے یہاں پر ایسا کچھ ہے نہیں کہ دادی ماں کے نسخے ہوں۔۔۔ باقی اتنا علاج کر بھی نہیں پاتے ہیں کہ نارملی کر پاتے ہیں، کیونکہ جب کرتے ہیں تو ٹائمنگ مل نہیں پاتی ہے۔۔۔

دھنیواد۔۔۔

Urdu Vocabulary

Conversation, chat, chit chat	بات چیت
I will become well on my own	خود سے ٹھیک ہو جاؤنگا
I take medicine from many places	بہت جگہ سے دوائی لے چکا ہوں
Is not affected	کوئی اثر نہیں پڑا ہے
Conscious	جاگرک
Homeopathy	ہومیوپیتھی
I have taken all of the medicine	سب کی دوائی کھا چکا ہوں
My body doesn't digest what I eat	کھاتا پیتا ہوں وہ لگ نہیں پاتا ہے
Grandma's tips	دادی ماں کے نسخے

Urdu Questions

دیپانکر جین کو کیا تکلیف ہے؟

- 1 بھوک بہت لگتی ہے
- 2 بس میٹھا کھانے کو دل چاہتا ہے
- 3 کھایا پیا لگتا نہیں ہے
- 4 بھوک نہیں لگتی ہے

اب آیورویڈ کا علاج کیوں کرنا چاہتے ہیں؟

- 1 دوسرے ڈاکٹروں کو سمجھ نہیں آیا کہ کیا تکلیف ہے
- 2 ڈاکٹر ان کے پیٹ کا آپریشن کرنا چاہتے ہیں
- 3 سب نے صلاح دی کہ آیورویڈ سے اس کا علاج ہو جائیگا
- 4 دوسرے ڈاکٹر بہت دور ہیں